

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Затверджено
рішенням вченої ради
економічного факультету
прот. № 1 від 30.08.2021 р

Рекомендовано
на засіданні кафедри
УДіКФ
прот. №1 від 27.08.2021 р.

**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ
ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ ВІД НЕДРУЖНІХ
ПОГЛИНАНЬ**

СИЛАБУС

2021/2022 навч. рр.

Галузь знань	– 07 «Управління і адміністрування»
Спеціальність	– 072 «Фінанси, банківська справа і страхування»
Освітні програми	– Управління фінансами, банківська справа і страхування Управління фінансами та трейдинг на світових фінансових ринках
Освітній рівень	– другий (магістр)
Кількість кредитів ЄКТС	– 3 (90 годин)
Семестр	– 2

Спікер курсу - Зайцева Іраїда Юріївна (доктор економічних наук, професор)
Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: zaitsevairaida@kart.edu.ua

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua/>
Веб сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=5243>
Додаткові інформаційні матеріали: <http://lib.kart.edu.ua/>

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМСТВ ВІД НЕДРУЖНІХ ПОГЛИНАНЬ

Фахівців з поглинань і захоплень підприємств називають рейдерами.

За часів англо-іспанських війн так називали бойові кораблі, що виконували завдання з грабежів і знищення транспорту та торговельних судів супротивника у період укладеного перемир'я. Про моральний стан тих, хто погоджувався на такі завдання, можна здогадуватися. На жаль, в лексиці вітчизняного бізнесу вже міцно закріпилися однокореневі слова "рейд" і "рейдувати". Останнім часом у тривожних відомостях усе частіше фігурують підприємства середнього і малого бізнесу. У них менше можливостей для оборони, вони більш уразливі при нападі хижої і добре організованої рейдерської компанії, до штату якої входять високооплачувані юристи та аналітики, а також у якої є потужний адміністративний ресурс. Що може протиставити їм, наприклад, булочна або перукарня, яка акціонувалася на початку приватизації?

Впевненість у тім, що "захопити - набагато розумніше, ніж купити", поширюється серед молодого покоління вітчизняного бізнесу надто швидко.

Вражаючі масштаби, стрімкий ріст недружніх поглинань українських підприємств та істотні втрати національній економіці в наслідок рейдерства визначає об'єктивну необхідність дослідження заходів щодо захисту бізнесу від недружніх поглинань. Про це йтиметься в курсі "Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань". Врахувати та нейтралізувати ризик недружнього поглинання можна тільки за допомогою ретельного вивчення цікавого та дуже корисного курсу «Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань», який допоможе навчитися приймати зважені управлінські рішення, направлені на вирішення проблеми запобігання недружнім поглинанням вітчизняних підприємств.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів.

Заплановані загальні компетентності (ЗК), спеціальні (фахові) компетентності (СК), результати навчання (ПР):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК7. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК5. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність виконувати наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування з урахуванням поставлених завдань та наявних обмежень.

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР06. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПР07. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності

ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР14. Обґрунтовувати актуальність досліджень, можливість досягнення поставлених цілей з урахуванням наявних ресурсів, висувати гіпотези, аргументувати висновки за результатами досліджень.

ПР15. Презентувати результати власних досліджень зокрема, шляхом підготовки наукових публікацій і виступів на наукових заходах.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Метою викладання даного курсу є надання студентам поглиблених знань з питань фінансового управління підприємствами різних організаційно-правових форм та різних форм власності в умовах ринкової економіки, сформуванню системи теоретичних і практичних знань у галузі фінансово-економічних основ захисту підприємств від недружніх поглинань, механізмів та інструментарію прийняття рішень у сфері фінансової безпеки на мікро - та макроекономічному рівнях.

Якщо вас цікавлять закономірності та основні етапи еволюції, корпоративних відносин; методи, що використовуються в операціях з недружніх поглинань зарубіжних країн та на території України; особливості організаційної структури підприємства-агресора та стратегія його дій в рамках реалізації проекту з недружнього поглинання, а також дієві методи боротьби з рейдерством та недружніми поглинаннями, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Вступ до фаху /схема курсу

Міркувати, співпрацювати	Лекції Практичні заняття Довідковий матеріал Мультимедійні презентації	Адаптуватися, шукати	<ul style="list-style-type: none"> ▪ запитувати різні бази даних; ▪ опитувати оточення; • консультиватися з експертами; ▪ здобувати інформацію; • працювати з документами та класифікувати їх; ▪ пристосовуватися до швидкоплинних змін • включатися в проект, • відповідати за результат, • входити до групи або колективу та робити свій внесок; • злагоджено працювати в групі або колективі;
	Обговорення в аудиторії Групові завдання Самостійна робота Індивідуальні	Виконати	

	консультації Іспит		<ul style="list-style-type: none"> • організовувати власну роботу; • застосовувати обчислювальні й моделюючі прилади
--	-----------------------	--	--

Організація навчання

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів віртуального бізнесу та практичні рекомендації з його просування в Інтернет мережах.

Курс супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями.

При викладанні курсу «Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань» ми акцентуємо увагу не тільки на зарубіжному досвіді в області злиттів й поглинань, а й на конкретних методах, що використовуються підприємствами-агресорами в операціях з недружніх поглинань на території України; стратегічному та тактичному захистах вітчизняних підприємств від недружніх поглинань та рейдерства. Логіка викладення передбачає поступове розкриття основних категорій фінансово-економічних основ захисту підприємств від недружніх поглинань, перехід від загальних питань до конкретних механізмів захисту підприємств від недружніх поглинань. Слід зазначити, що пропонуванний курс становить безпосередній практичний інтерес не тільки для студентів, але і для власників та менеджерів компаній, оскільки дає змогу зорієнтуватися у складних процесах, що відбуваються у світовому фінансовому середовищі.

Сфера реалізації набутих знань і вмінь в майбутній професії

Знання та вміння, набуті при вивченні дисципліни «Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань» зможуть застосувати, працюючи у підприємствах різних форм власності й видів економічної діяльності: Укрзалізниця; державна служба; товарні, фондові та валютні біржі; сфера міжнародної торгівлі та туризму; інвестиційні компанії; страхові компанії; банківські та фінансово-кредитні установи; дилерські та брокерські компанії; інвестиційні, трастові та майнові фонди; навчальні заклади.

Теми курсу

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань

Тема 1. Теоретичні та фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань

Теоретичні основи забезпечення захисту підприємств транспорту від недружніх поглинань в умовах транзитивної економіки. Організаційно-економічний механізм забезпечення захисту підприємств від недружніх поглинань. Принцип одержання максимального прибутку від альянсів, злиттів і поглинань та розширення тезаурусу захисту підприємств від недружніх поглинань

Тема 2. Характеристика підприємства-агресора і стратегія його дій у рамках реалізації проекту з недружнього поглинання

Еволюція корпоративних відносин і аналіз закордонної практики злиттів і поглинань підприємств. Види підприємств-агресорів на ринку недружніх поглинань та особливості їхньої організаційної структури. Основні загрози недружнього поглинання для підприємства й визначення стратегії дій підприємства-агресора.

Тема 3. Класифікація методів недружніх поглинань та визначення їхньої логіки у сучасних умовах господарювання

Основні чинники рейдерства та його рівень в Україні. Система корпоративного контролю і виявлення основних ознак слабого власника. Основні методи, що використовуються в операціях з недружніх поглинань на території України. Визначення логіки недружніх поглинань на сучасному етапі розвитку економіки України.

Модуль 2.

Змістовий модуль 2 Система захисних заходів від недружнього поглинання на підприємствах

Тема 4. Превентивна система захисних заходів від недружнього поглинання на підприємствах

Зарубіжний досвід розбудови корпоративного захисту підприємств від недружніх поглинань. Стратегічний механізм захисту підприємств від недружніх поглинань. Заходи щодо захисту бізнесу від недружнього поглинання на підприємстві.

Тема 5. Фінансово-економічні підходи до функціонування стійкого механізму захисту підприємств від недружнього поглинання

Загальні принципи й тактичні методи захисту підприємств від недружніх поглинань. Специфіка захисту вітчизняних підприємств від недружніх поглинань в Україні. Розробка фінансово-економічного механізму захисту вітчизняних підприємств від недружніх поглинань.

Фінансово-економічні основи захисту підприємств від недружніх поглинань / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Розрахункова робота	
	Індивідуальні консультації	
	Іспит	

Практичні заняття курсу передбачають вивчення прийомів та методів управління ризиком із застосуванням інструментарію економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій. Виконання завдань супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, що доповнюють теми, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

- 1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Електроний портал УкрДУЗТ)
- 2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);
- 3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України)
- 4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);
- 5 <https://www.nssmc.gov.ua> (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку)
- 6 <http://www.uk.ua> (Офіційний сайт Української біржі)
- 7 <http://www.pfts.ua> (Офіційний сайт Фондової біржі ПФТС)

Правила оцінювання

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування, іспит.

При оцінюванні результатів навчання керуватися Положенням про контроль та оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<http://kart.edu.ua/images/stories/akademiya/documentuvnz/polojennya-12-2015.pdf>)

Згідно з Положенням про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу використовується 100-бальна шкала оцінювання.

Принцип формування оцінки за модуль у складі залікових кредитів I і II за 100- бальною шкалою показано у таблиці, де наведена максимальна кількість балів, яку може набрати студент за різними видами навчального навантаження.

Для контролю знань за практичною складовою дисципліни у вигляді письмової контрольної роботи. Письмові контрольні роботи – це ефективний метод перевірки й оцінки знань, вмінь і навичок студентів, а також їх творчих здібностей, що дає можливість у найбільш короткий термін одночасно перевірити засвоєння навчального матеріалу всіма студентами групи та визначити напрями для індивідуальної роботи з кожним. Однорідність робіт, що виконуються студентами, дозволяє пред'являти до всіх однакові вимоги й об'єктивно оцінювати результати навчання.

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		1 семестр
відвідування занять		до 5 включно
активність на заняттях (лекціях, практичних)		до 5 включно

виконання поточних контрольних завдань	10
виконання письмових контрольних робіт протягом модулю	20
виконання та захист самостійних робіт відповідно до варіанту	20
підсумок	60

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовий модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно до встановленого терміну. Призаповненні екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E).

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Спікер курсу

Зайцева Іраїда Юріївна (<http://kart.edu.ua/kafedra-f-ua/zav-kaf-f-ua>) – лектор з питань фінансового менеджменту в УкрДУЗТ. Доктор економічних наук з 2011 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д64.820.05 при Українській державній академії залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 - «Економіка та управління підприємствами», номер диплома № ДД №000624. Професор кафедри фінансів з 2014 року. Напрямок наукової діяльності: економіко-організаційні підходи до захисту підприємств від недружніх поглинань; управління економічною безпекою

підприємств; підвищення ефективності вантажних залізничних перевезень в Україні в умовах глобалізації. Автор понад 100 наукових праць.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, щовся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=5243>